9.9.2020

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta perjantai 11.09.2020 klo 11.00 / HE 87/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta HE 87/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta ja HE 114/2020 vp työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) täydentämisestä.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus lausuu seuraavaa.

Epäselvät toimivaltakysymykset ja hallinnon monimutkaistuminen

TE-palvelujen ohjaus- ja prosessivastuu on esityksessä epäselvä ja monimutkainen ja etenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) rooli jää epäselväksi. Muutosprosessin omistajuus kokonaisuudessaan jää epäselväksi.

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten sekä työvoima- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) vastaa hallinto-, järjestelmä- ja maksatusprosesseista sekä henkilöstön osaamisen kehittämisestä. Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellinen yksikkö ohjaa TE-toimistoja lain soveltamisessa ja oikeudellisissa kysymyksissä. Alueellinen ELY-keskus ohjaa TE-toimistoa ja vastaa alueelle myönnettyjen määrärahojen tehokkaasta käytöstä.

Epäselväksi jää, mikä rooli ongelmien ratkaisussa tai ohjauksen toteutuksessa on näillä eri tahoilla itsehallinnollisten kuntien suhteen vai annetaanko kuntien vain itse selviytyä ongelmistaan sekä lainsäädännön ja ohjeistusten tulkinnoista.

Lakiesityksessä olisi syytä tarkentaa ohjaus- ja toimivaltarooleja sekä tarkentaa kuntien ja TE-toimiston yhteistyöelimen toimivaltaa.

Kuntien toiminnan valvonta on hallituksen esityksessä säädetty Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle, jolle työllisyysasiat ovat uusi asia. Valvooko aluehallintovirasto myös palvelujen laatua ja saatavuutta? Verrattuna nykyiseen valvonta jakaantuu kahdelle eri virastolle.

Palvelujen järjestäminen ja määrärahojen vaikuttava käyttö

Alueellinen ELY-keskus vastaa ostopalveluina hankittavien työvoimapalvelujen suunnittelusta, hankkimisesta ja vaikuttavuudesta sekä määrärahaseurannasta.

Hankintaprosessit sekä määrärahan käytön ja seurannan prosessit tulevat vaatimaan selkeästi lisätyötä. Tämä pitäisi huomioida henkilöresursseissa ELY-keskuksen osalta.

Työvoimapalvelujen suunnittelu, hankinta ja vaikuttavuuden seuranta tulee monimutkaistumaan, koska pitää sovittaa yhteen julkiset työvoimapalvelut ja kokeilukuntien omat palvelut sekä asiakkaiden tarpeet hankittaville palveluille. Lisäksi työvoimapalveluhankinnat tulee sovittaa yhteen opetus- ja kulttuuriministeriön kautta järjestettävän tutkintoon johtavan työvoimakoulutuksen kanssa.

Kaksivuotisen siirtomäärähän tehokas käyttö edellyttää joustavaa mahdollisuutta kohdentaa vapautuvia määrärahoja tarpeen mukaan. Kokeilujen myötä määrärahat jyvitetään kokeiluille aina kuntakohtaisesti saakka. On todennäköistä, että määrärahojen tehokas käyttö ja joustavat siirrot vaikeutuvat, etenkin kokeilujen ja TE-toimiston välillä. Riskinä on, että vapautuvia määrärahoja ei ehditä sitoa uudelleen, jolloin niitä jää käyttämättä. Tämä korostuu erityisesti niillä alueilla, joissa on monta kokeilua kuten Pohjois-Karjalassa. Miten mahdolliset työttömien määrän muutokset huomioidaan kohdennetuissa resursseissa eli voidaanko henkilö- ja määräraharesursseja muuttaa sekä kokeiluun että TE-palveluihin päin?

HE 114/2020 tarkentaa palvelujen järjestämisvelvoitteen asiakkaan kotikunnalle, elleivät kunnat ole muuta sopineet. Pohjois-Karjalassa ja monessa muussa maakunnassa kokeiluissa on paljon pieniä kuntia, joilla on hyvin erilaiset resurssit palveluiden järjestämiseen. Tästä seuraa selkeä riski palveluun liittyvän osaamisen ja laadun vaihteluun eri kunnissa, ja sitä kautta asiakkaiden yhdenvertaiseen kohteluun.

Koronatilanne toi nopeita muutoksia työttömien määrään ja vaikuttaa myös kuntien talouteen. Miten varmistetaan, että myös kunnat panostavat kokeiluun riittävän määrän sekä taloudellisia voimavaroja että henkilöresursseja? Uudistuksen tavoitteena oleva palvelujen tehostuminen ja nopeutuminen perustuu paljolti siihen, että kunnat tuovat selkeästi lisäresursseja nykyiseen palvelutasoon verrattuna.

Pohjois-Karjalassa sote-palvelut toimivat kunnista erillään maakunnallisessa kuntayhtymässä (SiunSote). Tällöin SiunSote ja Kela tulisivat toimimaan kolmen tahon (TE-toimisto ja kaksi kuntakokeilua) kanssa, eivätkä ne välttämättä pysty varmistamaan saman tasoista palvelua kokeilussa kuin tähän saakka.

Työmarkkinoiden toimivuus ja työvoiman kohtaanto

Työllistävien yritysten kannalta riskinä on, että osaavan työvoiman hakeminen vaikeutuu, kun julkinen työnvälitys jakaantuu kahteen toimistoon saman kunnan alueella. Tuleeko myös kahdet työmarkkinat (ansiosidonnaiset osaajat vs. pitkäaikaistyöttömät)? Riskinä on, että työvoiman ja työvoimakoulutukseen hakevien alueellinen liikkuvuus vähenee. Tarjoaako kunta osaavaa työvoimaa toisen kunnan alueelle? Saako yritys myös kuntakokeilulta tiedot parhaista osaajista riittävän laajalta maantieteelliseltä alueelta?

Yhden luukun palveluperiaate on tavoitteena lähes kaikessa palvelujen kehittämisessä nykyään. Varsinkaan yritysten osalta kuntakokeilu ei edistä sen toteutumista.

Ari Niiranen
ylijohtaja
Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Reijo Vesakoivu
strategiapäällikkö
Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä.

Tämä asiakirja KEHA/7138/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/7138/2020 har godkänts elektroniskt

Niiranen Ari 09.09.2020 12:33

Vesakoivu Reijo 09.09.2020 13:07